

PROGRAM PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII DLA MIASTA I GMINY RUCIANE-NIDA NA LATA 2022-2025

WPROWADZENIE

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii nakłada na jednostki samorządu terytorialnego obowiązek opracowania i uchwalenia gminnego programu w zakresie profilaktyki uzależnień.

Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2025 określa lokalną strategię w zakresie zarówno profilaktyki, jak i redukcji szkód zdrowotnych i społecznych związanych z używaniem substancji psychoaktywnych oraz podejmowania działań zmierzających do przeciwdziałanie uzależnieniom behawioralnym.

Problem uzależnienia od alkoholu i narkotyków, mimo podejmowanych od wielu lat działań, mających na celu zwiększenie świadomości na temat konsekwencji nadużywania środków psychoaktywnych stale utrzymuje tendencję wzrostową.

Zadania przewidziane do realizacji, zapisane w poniższym programie, są kontynuacją działalności prowadzonej w latach ubiegłych. Doświadczenia zdobyte podczas dotychczasowej realizacji pozwalają na dokładniejsze poznanie środowiska lokalnego oraz jego potrzeb.

Sposoby realizacji zadań zawartych w Programie dostosowane są do potrzeb lokalnych i możliwości prowadzenia określonych działań w oparciu o posiadane zasoby.

Budowanie spójnej strategii przeciwdziałania problemom uzależnień w Gminie Ruciane-Nida opiera się na systemowości i konsekwentnym wdrażaniu działań profilaktycznych i terapeutycznych we współpracy z różnymi środowiskami prowadzącymi działania w tym zakresie. Działania te odzwierciedla niniejszy Program, który w sposób kompleksowy podejmuje problemy z obszaru uzależnień od napojów alkoholowych, środków psychoaktywnych i uzależnień behawioralnych oraz przemocy związanej z uzależnieniami.

Program opracowano zgodnie z wytycznymi Narodowego Programu Zdrowia, który jest podstawowym dokumentem polityki zdrowia publicznego. Wśród pięciu celów operacyjnych wyszczególniono również profilaktykę uzależnień (cel operacyjny 2), w tym zintegrowane przeciwdziałanie uzależnieniom: uzależnienie od tytoniu (nikotyny), od alkoholu, od zachowań (uzależnienia behawioralne), od narkotyków.

I. PODSTAWY PRAWNE

Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta i Gminy Ruciane-Nida, zwany dalej Programem, jest zapisem działań, które będą realizowane w ramach zadań własnych Gminy w obszarze profilaktyki i

rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałaniu narkomanii i uzależnieniom behawioralnym oraz przemocy w rodzinie.

Zgodnie z zapisami Ustawy o zdrowiu publicznym z dnia 11 września 2015 r. (t.j.: Dz. U. z 2021 r. poz. 2469 z późn. zm.) oraz zmianami wprowadzonymi w Ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982 r. (t.j.: Dz. U. z 2021 r. poz. 1119 z późn. zm.) w programie uwzględnione zostały zadania przyjęte w Narodowym Programie Zdrowia.

Przy opracowywaniu Programu uwzględniono również rekomendacje Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom, dotyczące realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2022 roku.

II. DIAGNOZA PROBLEMÓW

Dla potrzeb opracowania Programu, w 2018 roku przeprowadzono „*Diagnozę Problemów Społecznych na terenie Miasta i Gminy Ruciane-Nida* (przez Ośrodek Psychoprofilaktyki *NOWA PERSPEKTYWA*) oraz analizę i aktualizację danych za kolejne lata.

Celem badania było przedstawienie aktualnych problemów społecznych dotyczących gminy Ruciane-Nida w odniesieniu do opinii dorosłych mieszkańców gminy, uczniów, ich rodziców oraz osób pracujących w punktach sprzedaży napojów alkoholowych.

Diagnoza i analiza problemów społecznych jest podstawą opracowania celów głównych, szczegółowych i konkretnych zadań Programu.

Uzupełnieniem danych uzyskanych w badaniach są dane jakościowe, które są wynikiem rozmów i zgłaszanych problemów przez: nauczycieli, pedagogów i dyrektorów szkół, członków Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz innych osób pracujących w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.

Diagnoza miała na celu ukazanie skali problemów uzależnień społecznych na terenie gminy Ruciane-Nida. Zakres działań badawczych odnosił się do następujących kwestii:

- ✓ zidentyfikowania problemów uzależnień wśród różnych grup (dzieci, młodzieży, dorosłych mieszkańców, sprzedawców napojów alkoholowych),
- ✓ zidentyfikowania przyczyn lub czynników wywołujących sytuacje problemowe,
- ✓ określenia skali oraz zakresu problemów uzależnień,
- ✓ zidentyfikowania skutków występujących problemów,
- ✓ pokazania rozwiązań mających na celu wyjaśnienie sytuacji problemowej lub złagodzenie jej skutków.

Zakres prac badawczych odnosił się więc do zdiagnozowania problemu alkoholowego, narkotykowego, nikotynowego zjawiska przemocy domowej oraz na terenie szkoły, problemu gier hazardowych oraz uzależnienia od internetu i komputera.

Ocena problemów społecznych na terenie Gminy Ruciane-Nida

Za najważniejszy problem na terenie Gminy mieszkańcy uznali bezrobocie – dla ponad 70% osób jest to problem bardzo ważny. Niewiele mniej osób dostrzega powagę sytuacji w kwestii uzależnienia od alkoholu (53,66%). Najmniejszą wagę mieszkańcy przywiązują problemowi narkotyków (20,12% - problem zupełnie nieważny) i uzależnieniu od Internetu. i komputera (20,73% - problem zupełnie nieważny). Uczniowie zwrócili uwagę na problem przemocy w szkole, której doświadczyli ze strony kolegów (36%). Wskazali też na cyberprzemoc, która funkcjonuje w mediach społecznościowych. Jako najczęściej spotykane formy przemocy wymieniają ośmieszanie, publikowanie obraźliwych treści i zdjęć bez czyjejś zgody.

Z powyższego wynikają obszary działań, związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, które dotyczą w szczególności:

1. Prowadzenie długotrwałych i różnorodnych działań edukacyjnych, mających na celu zwiększenie wiedzy na temat alkoholu i negatywnych skutków związanych z jego piciem.
2. Organizowanie warsztatów umiejętności wychowawczych dla rodziców.
3. Prowadzenie działań profilaktycznych, mających na celu przekazywanie wiedzy na temat konsekwencji społecznych, zdrowotnych i prawnych zażywania substancji psychoaktywnych.
4. Podnoszenie kompetencji nauczycieli, pedagogów szkolnych celem zwiększenia efektywności działań.
5. Podejmowanie w ramach prowadzonych zajęć problematyki cyberprzemocy.

III. CELE PROGRAMU

Cel główny

Celem głównym Programu jest ograniczanie zdrowotnych i społecznych skutków wynikających z nadużywania napojów alkoholowych i innych substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych a także problemów społecznych bezpośrednio z nimi związanych. Realizowanie tego celu odbywać się będzie w obszarze profilaktyki uniwersalnej, selektywnej, wskazującej oraz promocji zdrowego stylu życia i edukacji zdrowotnej.

Cele szczegółowe Programu

1. Zwiększanie skuteczności prowadzonych działań profilaktycznych ze szczególnym uwzględnieniem wzmacniania czynników chroniących i eliminowania czynników ryzyka.
2. Zwiększanie świadomości społecznej w zakresie problematyki związanej z używaniem substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych oraz promowanie zdrowego stylu życia.
3. Opóźnianie wieku inicjacji alkoholowej dzieci i młodzieży poprzez realizację programów profilaktyki uniwersalnej.
4. Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej dla osób mających problemy związane z używaniem alkoholu, innych środków psychoaktywnych oraz uzależnieniami behawioralnymi, zwłaszcza w zakresie ochrony przed przemocą w rodzinie.
5. Udzielanie pomocy merytorycznej i organizacyjnej podmiotom realizującym zadania Programu.

IV. ZADANIA PROGRAMU

Zadanie 1.

Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem.

1. Prowadzenie Punktu Konsultacyjnego dla osób i rodzin uzależnionych od środków psychoaktywnych (pomoc psychologiczna i terapeutyczna).
2. Organizacja prac Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
3. Finansowanie publikacji, ulotek i materiałów informacyjno-edukacyjnych.
4. Kontynuacja działań ukierunkowanych na:
  - utrzymywanie współpracy ze środowiskami abstynenckimi,
  - popularyzację nowoczesnej wiedzy z zakresu profilaktyki i uzależnień,
  - popularyzację i zwiększanie wiedzy na temat środków psychoaktywnych i negatywnych dla zdrowia i relacji społecznych skutków związanych z ich używaniem,

- wspieranie osób uzależnionych po ukończonych programach terapii podstawowej i pogłębionej.
- 5. Utrzymywanie współpracy ze stowarzyszeniami abstynenckimi, poprzez używanie pomieszczeń na spotkania i mityngi AA.
- 6. Gromadzenie i udzielanie informacji na temat możliwości terapii i leczenia odwykowego.
- 7. Wspieranie zatrudnienia socjalnego, reintegracji społecznej i działań na rzecz powrotu osób uzależnionych i współuzależnionych od alkoholu, wykluczonych społecznie lub zagrożonych wykluczeniem do społeczności.
- 8. Podnoszenie kompetencji osób pracujących w obszarze rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii i przemocy w rodzinie poprzez organizowanie i finansowanie szkoleń oraz specjalistycznych konsultacji (w miarę posiadanych środków).

Zadanie 2.

Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą domową.

1. Udzielanie pomocy osobom doznającym przemocy poprzez:
  - a) konsultacje specjalistów,
  - b) poradnictwo,
  - c) psychoterapię.
2. Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie przez:
  - a) wszczęcie procedury Niebieska Karta i przekazywanie jej do Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego,
  - b) szkolenia dla służb zajmujących się przeciwdziałaniem zjawisku przemocy w rodzinie, w tym Zespołu Interdyscyplinarnego (w miarę posiadanych środków) oraz finansowanie wydatków zapewniających bieżące funkcjonowanie,
  - c) finansowanie pomocy psychologicznej, prawnej, pedagogicznej dla ofiar przemocy.
3. Podejmowanie współpracy z instytucjami, które mogą pomóc krzywdzonej osobie w rozwiązaniu jej problemów (szkoły, asystenci rodziny, kuratorzy sądowi, dzielnicowi) – wymiana informacji, podejmowanie wspólnych działań.
4. Diagnoza indywidualna i prowadzenie działań socjoterapeutycznych dla dzieci i młodzieży mających problemy szkolne, wychowawcze i rodzinne.
5. Udzielanie pomocy pośredniej w rozwiązywaniu problemów rodziny poprzez m.in.: motywowanie osób uzależnionych do podjęcia leczenia odwykowego, motywowanie członków rodzin do podjęcia terapii dla osób współuzależnionych, finansowanie badań wykonywanych przez biegłych w przedmiocie uzależnienia od alkoholu.
6. Prowadzenie edukacji publicznej dotyczącej zjawiska przemocy w rodzinie i możliwości jej przeciwdziałania, w tym:
  - a) włączanie się w akcje o zasięgu krajowym,
  - b) prowadzenie lokalnych działań informacyjno-edukacyjnych.
7. Organizowanie alternatywnych form edukacyjno-rekreacyjnych uczestnikom zajęć socjoterapeutycznych związanych z przemocą w rodzinie oraz spożywaniem alkoholu.

Zadanie 3.

Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym, w szczególności w środowisku dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych.

1. Finansowanie lub dofinansowywanie wprowadzonych do placówek oświatowych programów profilaktycznych o potwierdzonej skuteczności (rekomendacja PARPA), w tym:
  - a) programów informacyjno-edukacyjnych, programów środowiskowych i socjoterapeutycznych;
  - b) programów adresowanych do tzw. „grup ryzyka” (programy o charakterze interwencyjnym na rzecz dzieci i młodzieży) oraz programów edukacyjnych dla rodziców i wychowawców;
  - c) programów alternatywnych z uwzględnieniem pozalekcyjnych zajęć sportowych oraz programów realizowanych w czasie wolnym od nauki, w tym w czasie ferii zimowych i letnich.
2. Finansowanie wypoczynku letniego i zimowego dzieci z rodzin z problemem alkoholowym, którego istotnym elementem będzie realizacja programu profilaktyczno-integracyjnego.
3. Promocja zdrowego, bezpiecznego stylu życia, zdrowia psychicznego, poprzez finansowanie i dofinansowanie różnego rodzaju imprez oraz wydarzeń społeczno-kulturalnych, adresowanych do mieszkańców.
4. Prowadzenie, szczególnie wśród dzieci i młodzieży, działań o charakterze edukacyjno-informacyjnym, w tym zajęć ukierunkowanych na kształcenie podstawowych umiejętności społecznych.
5. Ponoszenie wydatków inwestycyjnych na działania mające na celu zwiększenie bezpieczeństwa i eliminowanie spożywania alkoholu i środków psychoaktywnych w szkołach oraz miejscach gromadzenia się młodzieży.
6. Promowanie w środowisku lokalnym abstynencji, trzeźwości i zdrowego, bezpiecznego stylu życia poprzez włączanie się w kampanie edukacyjne, których tematyka dotyczy sposobów zapobiegania uzależnieniom oraz zjawiskom przemocy.
7. Wspieranie alternatywnych form spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzież z możliwością wydatków inwestycyjnych na organizację i wyposażenie miejsc do tego przeznaczonych.
8. Prowadzenie działań i współpraca z Policją na rzecz przeciwdziałania nietrzeźwości kierowców oraz bezpieczeństwa ruchu drogowego, w tym finansowanie narzędzi służących przeciwdziałaniu uzależnieniom.
9. Wdrażanie społeczności do aktywnego i zdrowego spędzania czasu wolnego, a także integracja dzieci i rodzin poprzez realizację środowiskowych programów profilaktycznych.
10. Zakup i kolportaż materiałów informacyjno-edukacyjnych m.in.: czasopism, broszur, plakatów, ulotek z profilaktycznymi treściami związanymi z problematyką alkoholową.

Zadanie 4.

Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów uzależnień.

1. Udzielanie wsparcia organizacyjnego i merytorycznego instytucjom i organizacjom pozarządowym realizującym rekomendowane programy profilaktyczne dla dzieci i młodzieży oraz ich rodzin.
2. Współpraca z ruchami samopomocowymi oraz wspieranie podejmowanych przez nie inicjatyw na rzecz promowania abstynencji.
3. Nieodpłatne udostępnianie pomieszczeń wspólnocie AA na organizowane przez nią spotkania i mityngi.

Zadanie 5.

Podjęcie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i art. 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.

Podjęmowanie działań edukacyjno-interwencyjnych, skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych, mających na celu przestrzeganie przepisów prawa dotyczących, m.in. sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim, poprzez zaopatrywanie w ulotki, broszury i inne materiały edukacyjne oraz przeprowadzanie kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych.

V. GRUPY DOCELOWE

Program skierowany jest do wszystkich mieszkańców gminy, ze szczególnym uwzględnieniem wybranych grup – osób uzależnionych lub zagrożonych uzależnieniami, ich rodzin, osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz dzieci i młodzieży.

Adresatami programu są:

- a) mieszkańcy Gminy Ruciane-Nida;
- b) dzieci, młodzież i ich rodziny;
- c) kadra pedagogiczna szkół, wychowawcy przedszkoli oraz pedagodzy;
- d) organizacje pozarządowe;
- e) lokalne instytucje działające na rzecz rozwiązywania problemów uzależnień;
- f) osoby uzależnione od alkoholu, innych środków psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych i ich rodziny.

VI. REALIZACJA PROGRAMU

Za realizację zadań określonych w Programie odpowiada inspektor ds. rozliczeń kadrowo-płacowych. Konieczna i niezbędna jest przy tym koordynacja wszystkich zaplanowanych działań i związana z tym stała i systematyczna współpraca z tymi podmiotami, które podejmują działania z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałaniu przemocy. Należą do nich w szczególności:

- a) zewnętrzni realizatorzy programów profilaktycznych;
- b) Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- c) Komisariat Policji w Rucianem-Nidzie;
- d) placówki oświatowe oraz kulturalne;
- e) organizacje i stowarzyszenia pozarządowe.

VII. ZADANIA MIEJSKIEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH (MKRPA)

1. Opracowanie i opiniowanie rocznych planów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii
2. Inicjowanie i koordynowanie działań dotyczących realizacji Programu.
3. Współpraca organizacyjna i merytoryczna z podmiotami realizującymi zadania z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.
4. Prowadzenie działalności informacyjnej, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych, narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym.
5. Podjęmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowanie w stosunku do osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego, w tym:
  - a) motywowanie osób do podjęcia terapii,
  - b) wskazywanie możliwości uzyskania pomocy i wsparcia,
  - c) kierowanie do Sądu Rejonowego wniosków w sprawie orzeczenia o zastosowanie wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego,
  - d) udział w postępowaniu sądowym.
6. Wydawanie opinii o zgodności z art. 18 ust. 8 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, lokalizacji i limicie punktów sprzedaży alkoholu.

7. Współdział w kontrolowaniu przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż alkoholu.
8. Zadania o charakterze kancelaryjno-administracyjnym:
  - a) przyjmowanie i ewidencja wniosków o przypadkach występowania problemu alkoholowego,
  - b) gromadzenie i przygotowywanie dokumentacji niezbędnej do prowadzenia rozmów motywujących do podjęcia terapii,
  - c) przygotowywanie dokumentacji niezbędnej do złożenia wniosku do Sądu Rejonowego o wszczęcie postępowania o podjęcie leczenia odwykowego,
  - d) sporządzanie protokołów z prac Komisji.

VIII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

1. Programu realizowany jest ze środków własnych Gminy Ruciane - Nida (rozdział 85154 „Ochrona Zdrowia – Przeciwdziałanie Alkoholizmowi”, rozdział 85153 „Ochrona Zdrowia – Zwalczanie Narkomanii”) pochodzących z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych (zgodnie z art. 18² ustawy).
2. Zasady wynagradzania członków Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
  - a) za realizację zadań ustawowych, wykonywanych podczas posiedzeń Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przysługuje wynagrodzenie w wysokości 600,00 zł brutto miesięcznie dla Przewodniczącego Komisji, dla pozostałych członków Komisji 300,00 zł brutto za każde posiedzenie,
  - b) potwierdzeniem uczestnictwa w posiedzeniach jest podpisana lista obecności, będąca jednocześnie podstawą do dokonania wypłaty wynagrodzenia.,
  - c) za czynności służbowe, takie jak udział w kontroli sklepów komisji i osób prowadzących kontrolę punktu sprzedaży napojów alkoholowych przysługuje wynagrodzenie za 1 godz. w wysokości 50,00 brutto. Podstawę wynagrodzenia stanowi protokół z przeprowadzonej kontroli.